

Mr. sc. DUBRAVKA VLAŠIĆ, asistent
Fakultet za turistički i hotelski menadžment u Opatiji, Sveučilište u Rijeci

PREGLED RAČUNOVODSTVENIH METODA OBUHVAĆANJA LIZINGA

Lizing se javlja kao oblik financiranja kojim davatelj lizinga prenosi na korisnika lizinga pravo na korištenje određene imovine u određenom vremenskom razdoblju. Računovodstveno obuhvaćanje lizinga, od vrlo mnogo vrsta lizinga koje postoje u praksi koristi podjelu na financijski i operativni lizing. Njihove karakteristike definirane su prvenstveno nacionalnim zakonima, općim postavkama civilnog i trgovačkog prava, međunarodnim standardima od kojih su u Europskim zemljama prihvaćeni Međunarodni računovodstveni standardi MRS (International Accounting Standards - IAS), a u SAD US-GAAP (United States - Generally Accepted Accounting Principles). Različita klasifikacija lizinga koja proizlazi iz ovih propisa ima utjecaj na temeljne financijske izvještaje.

Ključne riječi: lizing, operativni i financijski lizing, međunarodni računovodstveni standardi općeprihvaćena računovodstvena načela (US GAAP).

UVOD

Suvremeni tržišni uvjeti diktiraju potrebu korištenja raznovrsnih oblika financiranja koji će zadovoljiti specifičnosti financiranja poduzeća svih veličina i oblika vlasništva.

Posljednjih 30-tak godina značajan je trend porasta u korištenju i popularnosti danas brzorastućeg oblika kapitalnog investiranja. Umjesto posuđivanja novca za kupnju aviona, kompjuterske opreme, satelita ili druge vrste imovine, poduzeće je pronašlo način na koji imovinu ne kupuje već je uz posebne uvjete uzima u lizing (na korištenje). Primjeri lizinga prisutni su u svim djelatnostima. Tako Casinòi uzimaju u lizing mašine za kockanje, aerodromi i željeznice uzimaju u lizing ogromne količine opreme, a kod hotelskih lanaca uzima se u lizing oprema potrebna za pružanje usluga gostima.

Lizing je oblik sporazuma koji se sklapa između davatelja i korisnika lizinga, a na temelju kojeg davatelj lizinga prenosi na korisnika, kao zamjenu za lizing naknadu, "Pravo na korištenje nekog sredstva za dogovoreno razdoblje."¹

Ugovor o lizingu pruža financijske, operativne i porezne prednosti te je zbog tih karakteristika našao širok krug svojih korisnika koji uzimaju na lizing nekretnine i pokretnine bilo za poduzeće, ili za osobne potrebe, a kao alternativnu varijantu stjecanja vlasništva nad imovinom.

Brzi uspon korištenja imovine u lizingu kao oblika financiranja objašnjava se "Sve većom potrebom da se nova tehničko-tehnološka oprema koristi istovremeno sa sve bržim rastom tehničko-tehnoloških dostignuća, koja nije zadovoljena klasičnim modelima financiranja – niti vlastitim kapitalom, ni kreditnim sredstvima banaka ni drugim financijskim izvorima".²

1. POJAM LIZINGA

Korijen riječi "leasing" nalazi se u lat. laxare, što znači odriješiti, učiniti pokretnim (eng. to loosen, njem. auflösen, fra. laisser).³

Pojam "lizinga" (engl. leasing, njem. die Miete) kroatizirana je verzija engleskog glagola "to lease". U hrvatskom jeziku postoji neusklađenost terminologije vezane za pojam lizinga jer se uz ovu kroatiziranu verziju "lizing" neki od autora koriste i originalnom verzijom pojma tj. "leasing", a također se još javljaju i pojmovi "najam" i "zakup" te njima analogne izvedenice.

Ipak, iako se na prvi pogled ovi termini (lizing, najam, zakup) čine istima, oni su u svojoj osnovi ipak različiti.

Najam je pojam koji obilježava dvostrani odnos između najmodavca i najmprimca, dok je osnovna značajka lizinga u tome da je to, barem gospodarski gledano, trostrani odnos u kojem sudjeluje⁴:

- proizvođač opreme ili dobavljač,
- korisnik lizinga,
- financijska ustanova (tj. lizing društvo).

Treba naglasiti da je i razvoj lizinga proistekao iz najma kao prvog stupnja razvoja lizinga.

Pojam zakup stoji kao nadopuna za termin najam. Naime zakup, odnosno zakupnina se veže uz zakup poslovnog prostora pa analogno tome postoje pojmovi zakupnina, zakupodavac, zakupoprimac, dok se najamnina i tome sukladni termini najmodavac i najmprimac vežu uz najam stambenog prostora.⁵

Iz gore navedenih objašnjenja proizlazi da u hrvatskom jeziku nema izraza koji bi točno i precizno mogao zamijeniti pravo značenje engleskog glagola "to lease"

¹Kieso, D.E.; Weygandt J.J., Intermediate accounting, VIII izdanje, John Wiley and sons Inc., 1995, USA, str 1121.

²Ivanović, Z., Financijski menadžment, Sveučilište u Rijeci, Hotelijerski fakultet Opatija, 1997, str. 343.

³Ferišak, V., Nabava: politika, strategija, organizacija, management, Zagreb, 2002, str. 68.

⁴Urupalović, D., et al., LEASING – financiranje, oporezivanje, računovodstvo i pravo, Računovodstvo i financije, Zagreb, 2003, str. 8.

⁵Brkanić, V.; Računovodstvo najмова, časopis Računovodstvo, revizija i financije br. 9/2003, str. 30.

pa je stoga odabir da se zbog terminološke ujednačenosti i razumijevanja te pravilnog određivanja pojma koristi termin lizing i tome analogne izvedenice (davatelj lizinga, korisnik lizinga, te lizing naknada).

2. POVIJEST LIZINGA

Prema opsegu nad ostalim načinima financiranja u 2001. godini lizingom je u SAD-u ostvaren promet od 220 milijarde US dolara, dok je u svijetu ukupni iznos prometa ostvaren ovim načinom financiranja iznosio 550 milijarde US dolara.⁶ Trendovi prometa lizinga imaju posljednjih nekoliko godina tendenciju porasta.

Zapisi o prvoj lizing transakciji sežu u daleku prošlost. Na glinenim je zapisima u gradu Sumerana UR-u pronađena dokumentirana prva transakcija lizinga iz 2100. prije Krista. Prvi su zakoni o lizingu nađeni u poznatom Hamurabijevom zakoniku babilonskog kralja, a datiraju iz 1760. godine prije Krista. Stare civilizacije Egipta, Grčke i Rimskog carstva koristili su transakcije najmovima za osobne i društvene potrebe za imovinom, dok su Feničani aktivno poticali ovaj oblik financiranja dajući na lizing svoje brodove lokalnim trgovcima.

Lizing se nakon toga prvi put pojavljuje u SAD-u u XVIII. stoljeću kao oblik financiranja konjskih kola (kočija).

Sredinom XIX. stoljeća vlasnici željeznica tražili su načine širenja svojih privatnih željeznica na cijelu zemlju, što je zahtijevalo ogromnu količinu novog kapitala za investicije. Banke su odbile kreditirati rastuću transportnu industriju (željeznice) smatrajući ih riskantnima, te su vlasnici željeznica za financiranje kupovine lokomotiva, vagona i ostale željezničke opreme tražile nove i kreativnije metode financiranja – preteče lizinga.

Ove nove i kreativnije metode uključivale su treću stranu odnosno investitore, koji su svoja novčana sredstva ulagala u kupnju imovine potrebne željeznici i iznajmljivali tu imovinu željeznicama u obliku ugovora o opremanju (equipment trust certificates). Željeznice bi postajale vlasnici ove imovine tek kada bi obročno otplate nabavnu vrijednost imovine uvećanu za pripadajuće kamate. Ovakav način financiranja danas se javlja pod nazivom uvjetna prodaja (conditional sale).

Početak XX. stoljeća tadašnja su se “poduzeća” počela ponašati poput današnjih davatelja lizinga odnosno dajući imovinu na korištenje zadržavala su pravo tj. vlasništvo nad tom imovinom. Korisnici lizinga su u tom periodu najčešće bili brodari-trgovci koji su željeli sačuvati kontrolu nad robnim isporukama bez odgovornosti koju nosi vlasništvo.

Ova je metoda uvjetovala nastanak operativnog ili pravog koncepta lizinga. Istovremeno, preostale su manufakture pronalazile dodatne načine prodaje svojih proizvoda i roba. Kao jedan od novih načina kreirali su obročnu prodaju koja je dozvoljavala kupcima i tržištima povećanje kupovne moći u vidu otplate robe kroz određeni (tj. duži) vremenski period. Takav je način prividnog povećanja kupovne moći uzrokovao probleme dvadesetih godina XX stoljeća, jer je previše velikih investicija bilo bazirano na prodajama na kredit. Manufakture nisu prepoznale ove probleme u kreditiranju kod prodaje svoje robe što je desetljeće kasnije dovelo do

⁶ www.executivecaliber.ws/sys-tmp./historyofleasingpart1

Velike Ekonomske Krize. Kako je mnogo manufaktura u tom razdoblju propalo, ovo “kreativno” financiranje kao i lizing našli su se na “čekanju”, odnosno nisu se koristili jedno vrijeme.

Popularnost lizinga povećala se tijekom drugog svjetskog rata. U tom su periodu poduzeća potpisivala cost-plus ugovore sa državnom Vladom. Ovi su ugovori omogućavali poduzećima da dobiju natrag stvarne troškove uvećane za ugovorenu zaradu. Kako bi na taj način svele na minimum svoje troškove, veliki broj poduzeća postalo je korisnik imovine koju je davala na lizing Državna Vlada. Za poduzeća je bilo važno što se imovina u lizingu mogla vratiti Državnoj Vladi po isteku ugovora o lizingu čime su se ona zaštitila od tehnološke zastare imovine koju su koristila.

Poslijeratno razdoblje, posebno 50-tih godina obilježeno je porastom obujma i kvalitete u potrebama kod potrošača. Poduzeća nastoje upotrebom lizinga usavršiti stare procese, ubrzati ih, a isto tako stvoriti mogućnosti za proizvodnju novih proizvoda poput televizije, modernije komunikacijske opreme i aviona (zrakoplova).

Brzi je rast stvorio idealno tlo za razvoj lizing industrije. Tijekom godina lizing industrija doživjela je svoj procvat. I usprkos jačanju američkog dolara, promjenjivih tečajnih stopa i nepredvidivih kamatnih stopa ova vrsta industrije i dalje uspijeva odoljeti svim krizama i širi se i dalje. Danas su uz banke, osiguravajuća društva, monopolističke financijske institucije, poduzeća treće strane, brokere također i lizing institucije u konkurentskoj utrci pružanja usluga korisnicima lizinga.

Što se Europe tiče, temeljem statistike krovne europske udruge lizinga Leaseurope (European Federation of Equipment Leasing Company Association) u 2001. godini investirano je 193 milijarde eura u nove nekretnine, opremu i vozila u 24 europske zemlje⁷, što predstavlja 8,5%-tni rast u odnosu na prethodnu godinu. U lizing opreme i vozila investirano je 82% (159,5 milijardi eura) od čega najvećim dijelom otpada na vozila.

U Hrvatskoj je prema podacima iz 2001. godine⁸ bilo aktivno 10 lizing poduzeća. Ukupna vrijednost lizing ugovora porasla je u usporedbi s godinom ranije za 74,5% i premašila iznos od 230 milijuna eura, a broj ugovora je više nego udvostručen. Službeni podaci o veličini tržišta i udjela pojedinih lizing kuća u Hrvatskoj ne postoje na jednom mjestu. Procjenjuje se da će do kraja godine uz sve veću popularnost lizinga i početak rada nekoliko novih kuća, ukupna vrijednost imovine pod lizingom probiti granicu od pola milijarde eura. Pod ovim ugovorima u Hrvatskoj je na prvom mjestu lizing automobila na koju otpada oko 90% u ukupnom broju lizing ugovora, a 65,9% ukupne vrijednosti ostvarene lizingom.

Hrvatska hotelska poduzeća bi trebala iskoristiti prednosti koje lizing kao poseban način financiranja nudi.

⁷ Zemlje uključene u istraživanje su Češka, Estonija, mađarska, Norveška, Poljska, Slovačka, Slovenija, Švicarska, Uzbekistan i sve članice EU.

⁸ Posebni prilog časopisa Banka LEASING, srpanj, 2002, II.

3. VRSTE LIZINGA

Povećavanje obujma lizing poslova uzrokuje nastanak modificiranih i raznovrsnih oblika lizinga. S obzirom na više kriterija za razvrstavanje, razlikuju se sljedeće podjele:⁹

- a) prema osnovnim vrstama lizinga (prema karakteru i stupnju ugovorne obveze),
- b) prema modelu lizinga,
- c) prema vrsti predmeta koji se uzima na lizing,
- d) prema vrsti učešća,
- e) prema načinu iznajmljivanja, tj. prema načinu financiranja i odnosima što nastaju tijekom odvijanja cijele lizing transakcije,
- f) prema trajanju lizinga
- g) prema održavanju predmeta lizinga
- h) prema korištenosti predmeta lizinga,
- i) prema određenosti predmeta lizinga,
- j) prema vrsti lizing ugovora,
- k) prema sudionicima u lizingu
- l) prema otkazivosti lizing ugovora
- m) ostale vrste lizinga.

U nastavku će se ukratko predstaviti svaka od navedene podjele lizinga.

Slika 1: **Moguće podjele lizinga**

Izvor: Kuhnle R, Kuhnle-Schadn A., LEASING – Ein Finanzierungswegweiser Mit Vertrags- und Berechnungsmodellen, Wien, Linde, 2001, p 27.

⁹ prema Urukalović, D., et. al.: Leasing – financiranje, oporezivanje, računovodstvo i pravo, Zagreb, 2003, str. 9-12, i Andrijić, I, Vanjska trgovina: kako poslovati s inozemstvom, 2. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Zagreb, Mikrorad, 2001, str. 625-630.

Podjela lizinga prema osnovnoj vrsti razlikuje financijski i operativni lizing. Financijski (kapitalni) lizing javio se kao oblik financiranja nabave skupe investicijske imovine. Ova vrsta ugovora obično traje sve do pune amortizacije imovine pa je klasificirana u dugoročni lizing. Kod financijskog lizinga vlasništvo prelazi na korisnika lizinga tek na kraju trajanja lizinga. Operativni (poslovni) lizing ima obilježja klasičnog lizinga, te davatelj lizinga ostaje vlasnikom predmeta u lizingu i nakon isteka ugovora o lizingu. Operativni lizing se obično primjenjuje kad se "Oprema namjerava koristiti u kraćem periodu ili zbog brze tehničko-tehnološke zastare"¹⁰ opreme koja se namjerava uzeti na lizing.

Kriterij modela klasificira lizing s punom i lizing s djelomičnom amortizacijom. Kod lizinga s punom amortizacijom se tijekom osnovnog trajanja ugovora o lizingu amortiziraju (skoro) svi troškovi nabave tj. korisnik lizinga otplaćuje cjelovito dugovanje uključujući i kamate. Za lizing s djelomičnom amortizacijom se pri sklapanju ugovora dogovara određeni fiksni iznos (ostatak vrijednosti) koji se za vrijeme osnovnog trajanja lizinga ne otpisuje.

Prema vrsti predmeta lizinga razlikuje se lizing nekretnina, lizing pokretnina te lizing motornih vozila. Lizing nekretnina odnosi se na lizing zemljišta i zgrada, kod lizinga pokretnina predmet lizinga je imovina poput strojeva i opreme. Lizing motornih vozila promatra se kao posebna vrsta lizinga pokretnina i obuhvaća lizing osobnih i teretnih vozila.

Prema vrsti učešća razlikuje se lizing s avansnim plaćanjem, lizing s plaćanjem depozita te lizing s plaćanjem učešća. Kod lizinga s avansnim plaćanjem¹¹ korisnik lizinga može i kod lizinga s punom amortizacijom i kod lizinga s djelomičnom amortizacijom sudjelovati u financiranju vlastitim sredstvima u obliku avansnog plaćanja, tj. akontacijom. Pod avansnim plaćanjem podrazumijeva se akontacija mjesečne naknade, s tim da akontacija smije iznositi maksimalno 30% ukupnih investicijskih troškova, tj. troškova nabave. Davatelj lizinga za iznos primljene akontacije umanjuje iznos financiranja i proporcionalno mjesečno umanjuje iznos uplaćene akontacije s dospijećem naknade lizinga. Lizing s plaćanjem depozita, tj. jamčevinom poseban je oblik lizinga s ostatkom vrijednosti, koji predstavlja buduću vrijednost predmeta lizinga na kraju ugovornog razdoblja. Postotak ostatka vrijednosti orijentiran je na prosječni pad vrijednosti predmeta lizinga na tržištu (ovisno o predmetu lizinga i trajanju ugovora o lizingu). Razlika između neto kupovne cijene i ostatka vrijednosti predstavlja temelj za izračun mjesečne rate lizinga. Iznos depozita se po isteku ugovora o lizingu vraća korisniku lizinga. Iz istog se, međutim, za vrijeme trajanja ugovora o lizingu pokrivaju eventualno nastale štete ili neplaćeno potraživanje. Jedno, međutim, ne isključuje drugo te je tako moguće po jednom ugovoru utvrditi i avansno plaćanje kao i plaćanje depozita. U tom slučaju zbroj avansnih plaćanja depozita ne smije iznositi više od 50% ukupnih nabavnih troškova. Kod lizinga s plaćanjem učešća s obzirom da je kod financijskog lizinga moguć ugovoreni prijenos vlasništva na kraju ugovora o lizingu, korisnik lizinga može na početku ugovora o lizingu sudjelovati s plaćanjem učešća prilikom kupnje predmeta lizinga. Na taj način iznos financiranja se smanjuje. Iznos učešća ne smije iznositi više od 50% ukupnih troškova nabave predmeta lizinga.

¹⁰ Ivanović, Z., *Financijski menadžment*, Sveučilište u Rijeci, Hotelijerski fakultet Opatija, 1997, str. 343.

Prema načinu iznajmljivanja tj. načinu financiranja i odnosima što nastaju tijekom odvijanja cijele lizing transakcije razlikuje se izravni i neizravni lizing. Izravni lizing (još se naziva i lizing u užem smislu) javlja se kada proizvođač opreme ili neke druge imovine izravno iznajmljuje opremu korisniku lizinga, čime se izbjegavaju troškovi posredovanja. Ovaj se oblik u praksi rijetko koristi jer proizvođač u tom slučaju mora osigurati dodatna financijska sredstva za financiranje lizinga. O neizravnom lizingu (koji se još naziva i lizing u širem smislu) radi se kada proizvođač opreme ili neke druge imovine prodaje imovinu davatelju lizinga koje će imovinu iznajmiti korisniku lizinga uz plaćanje ugovorene rate lizinga u ugovorenom vremenu.

Prema kriteriju vremenskog trajanja razlikuju se kratkoročni i dugoročni lizing. Pod kratkoročnim lizingom (short term leasing) podrazumijeva se korištenje predmeta lizinga u trajanju od jedne do tri godine. Kod dugoročnog lizinga (long term leasing) iskorištavanje predmeta lizinga ugovara se na rok duži od tri godine.

Prema kriteriju održavanja predmeta lizinga razlikuje se čisti ili neto lizing i bruto lizing. Kod čistog ili neto lizinga (net leasing) korisnik lizinga preuzima kompletnu brigu oko održavanja, servisiranja i osiguravanja predmeta lizinga, odnosno o njegovoj ispravnosti i osiguranju od rizika nastanka mogućih šteta u tijeku ugovornog razdoblja. Kod bruto lizinga (gross leasing) davatelj lizinga preuzima izričitu obvezu održavanja, servisiranja i osiguranja predmeta lizinga u tijeku ugovornog razdoblja njegova korištenja, a može se ugovoriti i obveza davatelja lizinga da ugovoreni predmet lizinga zamijeni novijim – suvremenijim modelom na zahtjev korisnika lizinga.

Prema kriteriju korištenosti predmeta lizinga razlikuje se lizing neupotrebjavane i lizing upotrebjavane imovine. Kod lizinga neupotrebjavane imovine (first hand leasing) u lizing se daju potpuno nova – neupotrebjavana imovina. Lizing upotrebjavane imovine (second hand leasing) odnosi se na davanje u lizing već upotrebjavane imovine odnosno imovine koja je već korištena u nekom prethodnom lizing ugovoru.

Prema određenosti predmeta lizinga razlikuje se individualni i blanketni lizing. Za individualni lizing (individual leasing) karakteristično je da se predmet ugovora o lizingu točno i precizno određuje. Blanketni lizing (blank form leasing) predstavlja samo okvirni ugovor sklopljen između davatelja i korisnika predmeta lizinga, a kojim se davatelj predmeta lizinga obvezuje nabaviti i predati na uporabu predmete lizinga po izboru korisnika lizinga. To znači da predmet ugovora nije precizno definiran.

Prema vrsti lizing ugovora razlikuju se: normalni lizing ugovor, ugovor s pravom opcije i ugovor s klauzulom o pravu kupnje. Normalnim (standardnim) lizing ugovorom iznajmljeni predmet lizinga se vraća davatelju lizinga nakon isteka ugovorenog roka, ili se novim lizing ugovorom produžava. Ugovorom s pravom opcije zakupcu se dopušta da nakon isteka ugovorenog roka slobodno odluči hoće li uporabljati predmet vratiti ili produžiti njegovu uporabu. Kod ugovora s klauzulom o pravu kupnje (otkupa) zakupac pridržava pravo da unajmljeni predmet lizinga kupi nakon isteka ugovorenog roka njegove uporabe.

Prema sudionicima u lizingu javljaju se davatelj i korisnik lizinga. Davatelj lizinga može se dalje klasificirati kao indirektan i direktan. Ako se radi o indirektnom davatelju lizinga radi se o prodaji imovine uz njeno ponovno unajmljivanje (eng. sale and lease back). Korisnik lizinga klasificira se dalje prema mjestu i pravnom obliku.

Mjesto korisnika lizinga može biti zemlja davatelja lizinga, ali isto tako i inozemstvo, i tada se radi o puno složenijim ugovorima o lizingu.

Prema otkazivosti lizing ugovora javlja se otkazivi i neotkazivi lizing. Otkazivim (eksploatacijskim) lizingom podrazumijevamo onaj lizing koji može biti otkazan, te za takav slučaj postoji i kazna koja se kod otkazivanja lizinga plaća. Primjer za takvu vrstu je lizing poslovnog prostora koji je u svojoj osnovi relativno kratkoročan, a otkazuje se uz posebnu obavijest, u unaprijed dogovorenim rokovima. Karakteristika otkazivog lizinga je da vijek trajanja imovine koja je uzeta u lizing ne prelazi ekonomski vijek trajanja te imovine. Isto tako davatelj lizinga ne može pri prvom izdavanju imovine u lizing pokriti svoje troškove investiranja u ovu imovinu, već to može učiniti tek nakon njenog višekratnog izdavanja. Primjer otkazivog lizinga je lizing fotokopirnih aparata. Neotkazivi lizing je prema svojoj prirodi dugoročan. Korisnik lizinga se obavezuje plaćati lizing naknadu za imovinu sve do isteka lizinga, a to razdoblje jednako je životnom vijeku trajanja određene imovine. Plaćanje neotkazivog lizinga podrazumijeva za davatelja uz otplatu vrijednosti imovine i plaćanje prihoda u obliku kamata.

Uz sve prethodne podjele postoji još veliki broj ostalih vrsta lizinga od kojih su neke: prodaja i povratni lizing, lizing uz korištenje financijske poluge, revolving lizing, master lizing, vremenski lizing, lizing s odlukom o kupoprodaji, venture lizing, franšizni lizing, lizing s punom uslugom, lizing s ugovorom o uslugama održavanja, te cross border lizing.

Kod prodaje i povratnog lizinga (sale and lease back) korisnik lizinga prodaje davatelju lizinga predmet stalne imovine u svom vlasništvu te ga nakon toga od davatelja uzima natrag u lizing.

Kod lizinga uz korištenje financijske poluge (leveraged lease) davatelj lizinga za osiguranje financiranja mora osigurati značajan dio likvidnih sredstava (vlastitih ili tuđih), da bi mogao isplatiti kupoprodajnu cijenu predmeta lizinga odjednom i čekati da se ona vrate tijekom dužeg vremenskog razdoblja uz kamate i odgovarajuću dobit. Stoga ono koristi kredit neke financijske institucije. U pravilu je riječ o skupom investicijskom dobru ili projektu dugoročnog vijeka trajanja. Financijski kredit se ovdje koristi kao pomoć da bi se savladao veliki financijski izdatak koji davatelj lizinga sam ne može podnijeti. Davatelj imovine na lizing u tom slučaju nastoji podijeliti rizik i valorizirati ga u iznosu lizing naknade.

Revolving lizing je takva vrsta lizinga koja obvezuje korisnika lizinga da po isteku ugovora o lizingu zamijeni zastarjelu imovinu suvremenijom i modernijom imovinom. Ova se vrsta lizinga smatra pogodnom pri korištenju informatičke opreme i vozila.

Master lizing je dugoročni oblik lizinga koji se koristi kod unajmljivanja (upotrebe) kontejnera.

Kod vremenskog lizinga (term leasing) predmet lizinga daje se na uporabu na unaprijed ugovoreno vrijeme, s time da se nakon isteka ugovorenog roka mora vratiti davatelju lizinga. Takvi se ugovori još nazivaju i "run off leasing".

Kod lizinga s odlukom o kupoprodaji (hire purchase leasing) ugovor o zakupu može se zaključiti tako da se odmah donese odluka o kupoprodaji predmeta lizinga čim isteče razdoblje zakupa. Takav se ugovor primjenjuje u mnogim zemljama, a primatelj lizinga, nakon isteka roka ugovora o lizingu automatski dolazi u posjed (vlasništvo)

predmeta lizinga. Ovaj oblik lizinga može poslužiti za nabavu gotovo svih vrsta proizvoda koji se rabe duži niz godina (kompjuteri, brodovi, automobili, zrakoplovi).

Venture lizing je kombinacija kapitala za osnivanje novog društva (dioničkog kapitala) i lizinga. Umjesto da primi financijska sredstva kao naknadu za stečeni udio u dionicama, poduzeće u zamjenu za jamčevinu dobiva imovinu. Dioničar u ovoj situaciji snosi manji rizik, jer ostaje pravni vlasnik imovine. Korisnik lizinga u ovom slučaju kombinira prednosti ugovora o lizingu i ugovora o ulaganju kapitala. Do izdavanja jamčevine ili garancije davatelj lizinga može potraživati dio dionica u opticaju u određeno vrijeme u budućnosti. Ipak ova se mogućnost rijetko koristi, a pad vrijednosti tih dionica je manji nego u slučaju čistog financiranja dioničkim kapitalom.¹²

Franšizni lizing kombinacija je prodaje lizinga sa franšizom. Imovina se uzima na lizing po povoljnijoj lizing naknadi, no korisnik lizinga se obavezuje da će od određenog poduzeća uzimati (u budućnosti) sirovine i materijal kao tekuću imovinu koju obrađuje imovina u lizingu (npr. uzimaju se u lizing aparati za kavu, a kava će se kupovati od određenog proizvođača).

Kod lizinga s punom uslugom (full service leasing) u lizing naknade imovine uključene su sve usluge vezane za osiguranje i održavanje imovine. Imovina i obveze se kod ove vrste lizinga ne prikazuju u bilanci, čime se čuva financijska poluga i ostali važni financijski pokazatelji. Korisnik kod ove vrste lizinga želi koristiti imovinu na određeni vremensko razdoblje, i nema namjeru otkupiti ju po isteku trajanja lizinga.

Lizing s ugovorom o uslugama održavanja (maintenance leasing) uključuje usluge održavanja imovine koja se koristi na lizing. Vlasništvo nad imovinom u lizingu prenosi se na korisnika po isteku trajanja lizinga ili mu je ponuđena mogućnost kupnje te imovine.

Cross border¹³ lizing odnosi se na lizing u kojem je davatelj lizinga u jednoj zemlji, a korisnik lizinga u drugoj zemlji, te kod sklapanja ugovora o lizingu dolazi do prelaska imovine iz jedne u drugu zemlju.

Sve su navedene vrste lizinga u osnovi iste jer lizing uvijek predstavlja pravo prema kojem se određena imovina uzima na korištenje uz plaćanje lizing naknade. Klasifikacija pojedinih vrsta lizinga razlikuje se s obzirom na ugovorene elemente npr. vremensko trajanje, predmet lizinga, dodatne usluge održavanja imovine u lizingu, posebni uvjeti lizinga itd.

4. PREDNOSTI I NEDOSTACI LIZINGA

Lizing, kao i svi ostali oblici financiranja, ima svoje prednosti i nedostatke. Kao prednosti financiranja lizingom najčešće se ističu:¹⁴

- ušteda kapitala – kod lizinga postoji mogućnost ne ulaganja i ne imobiliziranja vlastitih sredstava na početku lizinga, već se taj kapital može iskoristiti za financiranje tekućeg poslovanja poduzeća; kroz lizing se može financirati gotovo 100% nabavne vrijednosti imovine;

¹² Beuselinck, C., The economic impact of leasing, Faculty of Economics and Business Administration, Gent, Belgija, Veljača, 2000, str. 4

¹³ "cross border" engl. preko granice.

¹⁴ Urukalović, D. et al.: LEASING: financiranje, oporezivanje, računovodstvo, pravo, Hrvatska zajednica računovoda i financijskih djelatnika, Zagreb, 2003., str. 31.

- operativni lizing omogućava izvanbilančno financiranje kada pokazatelji zaduženosti korisnika lizinga pokazuju nepovoljne koeficijente ili tendenciju; operativni lizing ne povećava zaduženost korisnika lizinga kao kredit, tj. ne smanjuje kreditne sposobnosti korisnika;
- korisnik lizinga plaća lizing naknadu iz prihoda ostvarenih korištenjem imovine u lizingu po načelu "zaradi pa plati" (pay as you earn), tj. plan otplate lizinga može se uskladiti s očekivanim primicima korisnika lizinga iz radovite djelatnosti;
- nakon isteka lizinga korištenu opremu korisnik lizinga može kupiti po nižoj cijeni, može sklopiti novi lizing ugovor s nižom lizing naknadom ili jednostavno vratiti imovinu i uzeti noviju imovinu u novi lizing;
- s obzirom da vlasništvo imovine u lizingu pripada davatelju lizinga, korisnik izbjegava rizik zastarijevanja opreme, te mu se omogućava brza zamjena i uvođenje nove i razvijene tehnologije;
- postupak odobravanja i procjene boniteta korisnika lizinga skraćuje se u odnosu na kredit ili zajam zbog zadržavanja vlasništva davatelja lizinga nad predmetom lizinga;
- omogućava fleksibilan način financiranja;
- mnogo se više poduzetnika može kvalificirati za mjesečne otplate imovine uzete na lizing nego za klasični zajam ili kredit za njenu kupnju;
- davatelj lizinga omogućava ostale nefinancijske usluge koje nisu dostupne od strane ostalih kreditora kao što su organizirana mreža servisa, održavanja opreme u lizingu i koordinirana suradnja s osiguravajućim društvima prilikom nastanka šteta nad imovinom u lizingu.

Također, lizing ima i odgovarajuće slabosti koje se mogu sistematizirati na slijedeći način:¹⁵

- kada se korisnik lizinga 100% financira lizingom to znači i veće kamate u stavci izdataka za kamate;
- izvanbilančno financiranje prikriva činjenicu da je trebalo doći do povećanja zaduženosti:
- ponekad lizing već korištene opreme za razliku od kupljene nove može smanjiti kvalitetu proizvoda i usluga i time smanjiti prihode;
- kada je u pitanju sezonski lizing tada nedostaje garancija da će oprema biti raspoloživa kada je potrebna a time se nepovoljno može utjecati i na kamate;
- kratkoročnim lizingom može se izbjegavati zastarjelost opreme ali takav lizing ima i veću kamatnu stopu od dugoročnog lizinga;
- porezna korist može biti privremena (ovisno o zemlji i važećim propisima);
- dugoročni lizing uz fiksnu kamatnu stopu izlaže davatelja lizinga riziku potencijalnih gubitaka ukoliko dođe do porasta kamatnih stopa.

¹⁵ prema Gulin, D., et. al.: Računovodstvo trgovačkih društava, uz primjenu MRS i poreznih propisa, Računovodstvo i financije, Hrvatska zajednica računovodstvenih i financijskih djelatnika, Zagreb, 2001, str. 110.

5. RAČUNOVODSTVO LIZINGA

Europske zemlje kod reguliranja lizinga koriste opće postavke civilnog i trgovačkog prava. Unatoč činjenici da je u praksi širom rasprostranjeno s pravne točke gledišta podjela između operativnog i financijskog lizinga, u pojedinim zemljama nije prepoznata potreba za podjelom lizing poslova. Tako npr. u Grčkoj se svi lizing poslovi tretiraju kao operativni lizing, dok u Mađarskoj postoji samo regulacija za financijski lizing. Općenito se čini da Europske zemlje sve više i više prilaze ekonomskom pristupu, pristupu anglosaksonskih zemalja, nego pravnom pristupu lizinga prilikom njegova računovodstvenog praćenja.

Zemlje koje su strogo vezane za ekonomski pristup (Velika Britanija, Irska, Švedska i Luksemburg) odabrale su drugačija pravila za računovodstveni i porezni tretman. Ostale zemlje uskladile su računovodstveni i porezni tretman lizinga. Većina je europskih zemalja podijelila poslove lizinga na operativni i financijski osim zemalja koje su strogo opredijeljene za pravni pristup lizingu. Kriteriji podjele razlikuju se po zemljama i uključuju kriterije kao što su usporedba trajanja lizinga s očekivanim vijekom trajanja uporabe imovine u lizingu (Belgija, Irska), postojanju opcije kupnje (Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija), prijenosu ekonomskog vlasništva (Austrija) te prijenosu rizika i koristi (Finska, Norveška).¹⁶

Europske zemlje za računovodstvene tretmane osim svojih nacionalnih zakona koriste i međunarodne računovodstvene standarde. Međunarodni računovodstveni standardi (MRS) eng. International accounting standards (IAS) je skup standarda koji su razvijeni temeljem računovodstvenih načela, a s ciljem ujednačenja računovodstvenih propisa na međunarodnoj razini.

Međunarodni računovodstveni standardi učinili su ogroman utjecaj kako na poboljšanje, tako i na harmonizaciju financijskog izvješćivanja u svijetu. Oni se koriste:¹⁷

- (a) kao osnova u zahtjevima za nacionalna računovodstva u mnogim zemljama;
- (b) kao međunarodni osnovni postupak u nekim zemljama koje razvijaju vlastite zahtjeve (uključujući glavne industrijske zemlje kao i rastući broj zemalja u kojima se razvija tržište, kao što su Kina i mnoge druge zemlje Azije, Srednje Europe i zemlje bivšeg Sovjetskog Saveza);
- (c) od burzi i tijela za provedbu zakonskih propisa koji dozvoljavaju stranim i domaćim kompanijama prezentiranje financijskih izvještaja sukladno s Međunarodnim računovodstvenim standardima;
- (d) od nadnacionalnih tijela, kao što je Europska komisija koja obznanjuje da se snažno oslanja na rezultate IASC-a¹⁸ koji ispunjavaju potrebe tržišta kapitala.

¹⁶ Urukalović D., et al. LEASING - financiranje, oporezivanje, računovodstvo, pravo, Računovodstvo i financije, Zagreb 2003, str. 15 i 16.

¹⁷ Međunarodni računovodstveni standardi 2000, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2000, str. 19.

¹⁸ IASC – International Accounting Standards Board – Komitet za međunarodne računovodstvene standarde osnovan 1973. godine na osnovi sporazuma profesionalnih računovodstvenih organizacija iz Austrije, Kanade, Francuske, Njemačke, Japana, Meksika, Nizozemske, Velike Britanije, Irske i Sjedinjenih Američkih Država. U siječnju 2000. u IASC su bile uključene 143 organizacije iz 104 zemlje predstavljajući više od dva milijuna računovođa.

Primjena Međunarodnih računovodstvenih standarda ovisi o njihovom prihvaćanju u nacionalnim zakonodavstvima. Mnoge zemlje su prihvatile primjenu MRS-ova uključujući ih u svoj zakonodavni sustav.

Republika Hrvatska je jedna od zemalja koja je također, uz Zakon o Računovodstvu, prihvatila i propisala primjenu MRS-a kao i sve izmjene i dopune koje se vezano za standarde naknadno objavljuju.

U okviru postojećih 39 Međunarodnih računovodstvenih standarda pod brojem 17 nalazi se mjerodavni standard koji regulira računovodstvo lizinga. MRS 17 nastao je kao potreba da se riješe slijedeći problemi i pitanja vezani uz lizing:¹⁹

- unapređenje objavljivanja korisnika lizinga, uključujući objavljivanje rashoda za lizing naknade, lizing naknade iz podlizinga i opis glavnih odredbi lizinga;
- unapređenje objavljivanja kod davatelja lizinga, uključujući informacije o budućim minimalnim lizing naknadama i iznosima uvjetovanih lizing naknada uključenih u prihode;
- pobliže navođenje okolnosti u kojima se treba koristiti metoda neto ulaganja i metoda neto novčanog ulaganja za raspored financijskih prihoda u različita razdoblja. Tim se pitanjem bavio Nacrt 32 (E32) Usporedivost financijskih izvještaja, ali je rješavanje tog pitanja odgođeno do daljnjih istraživanja.

Standardom je propisan računovodstveni tretman lizing ugovora, odnosno karakteristike koje određuju da li će se imovina obuhvaćena lizingom bilježiti u bilanci ili ne. Prema tim karakteristikama potrebno je izvršiti klasifikaciju lizing ugovora, a prema toj klasifikaciji dalje se provode računovodstveni postupci lizinga.

Međunarodni računovodstveni standard 17 primjenjuje se na sve vrste lizinga imovine osim kod sporazuma o najmu za istraživanje ili korištenje prirodnih bogatstava kao što su mineralna bogatstva, nafta, prirodni plin, šume, metali te druga mineralna prava. Ovo ograničenje djelokruga standarda istovjetno je sličnom ograničenju u američkom standardu SFAS (Statement of financial accounting standards) 13 - Računovodstvo Lizinga. MRS 17 također se ne primjenjuje na sporazume o licencama za predmete poput filmova, videosnimki, igrokaza, rukopisa, patenata, autorskih i sličnih prava. Za reguliranje ovih sporazuma koristi se projekt o nematerijalnim sredstvima.²⁰

Ovaj MRS primjenjuje se na sporazume prema kojima se prenosi pravo za korištenje imovine, čak iako većim dijelom davatelj lizinga može opozvati povezane poslove i održavanje te imovine. S druge strane, ovaj se MRS ne primjenjuje na sporazume koji su ugovori za usluge kojim se ne prenosi pravo korištenja imovine od jedne ka drugoj ugovornoj strani.²¹

¹⁹ Cairns, D., Vodič za primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda (izmijenjeni i preuređeni standardi, novi MRS 32), Faber & Zgombić Plus Dopika, Zagreb, 1996, str 543.

²⁰ Cairns, D., Vodič za primjenu Međunarodnih Računovodstvenih standarda (izmijenjeni i preuređeni standardi, novi MRS 32) Faber & Zgombić Plus, Zagreb, 1996, str 543.

²¹ Međunarodni računovodstveni standardi 2000, HZFRD, Zagreb 2000, str 305.

Prema MRS 17 lizing je sporazum na temelju kojeg davatelj lizinga prenosi na korisnika lizinga, kao zamjenu za lizing naknadu, "Pravo na korištenje nekog sredstva za dogovoreno razdoblje". Lizing može biti financijski ili operativni. Ta razlika ovisi o biti (suštini) sporazuma, a ne o obliku (formi) ugovora.²² Lizing se javlja u različitim oblicima, različitog je trajanja, i poprima različite pravne oblike. Klasifikacija lizinga prema MRS-u 17 prikazana je u tablici 1

Tablica 1: Klasifikacija lizinga prema MRS 17

<i>FINANCIJSKI LIZING</i>	<i>OPERATIVNI LIZING</i>
<ul style="list-style-type: none">- prenosi sve rizike na vlasnika imovine u lizingu- vlasništvo nad imovinom prenosi se na korisnika tek po isteku trajanja lizing ugovora- postoji mogućnost kupnje imovine- vijek trajanja lizinga obuhvaća veći dio ekonomskog vijeka imovine u lizingu- dugoročan- neotkaziv (može se otkazati samo pod određenim uvjetima)	<ul style="list-style-type: none">- ne prenosi sve rizike na vlasnika imovine u lizingu- kratkoročan- otkaziv

Izvor: obrada autora

U usporedbi sa Međunarodnim računovodstvenim standardom (Europskim), lizing je u Američkim standardima definiran SFAS-om 13. U osnovi ova dva (europski i američki) standarda o lizingu imaju sličan koncept, cilj i definicije, no američki su standardi glede lizinga puno detaljniji. Tablica 2 usporedno prikazuje razlike između MRS-a 17 i SFAS-a 13.

S računovodstvenog aspekta, lizing nije komplicirana kategorija za utvrđivanje i računovodstveno evidentiranje. Sistematizirajući vrste lizinga bitno je odrediti s čije se točke gledišta oni promatraju. Lizing se dijeli ovisno o tome je li u pitanju korisnik ili davatelj lizinga.

²² Cairns, D., Vodič za primjenu Međunarodnih Računovodstvenih standarda (izmijenjeni i preuređeni standardi, novi MRS 32) Faber & Zgombić Plus, Zagreb, 1996, str 545.

Tablica 2: **Razlike između MRS 17 i SFAS 13**

<i>MRS 17</i>	<i>SFAS 13</i>
klasificiraju se prema kriterijima u - financijski lizing - operativni lizing	detaljni kriteriji za klasifikaciju lizinga u - financijski lizing lizing s prodajom lizing s direktnim financiranjem lizing uz korištenje financijske poluge - operativni lizing
3. kriterij "...ako vijek trajanja lizinga većim dijelom obuhvaća ekonomski vijek trajanja imovine u lizingu..." (čime nije definiran iznos većeg dijela)	3. kriterij "...vijek trajanja je veći ili jednak 75% od procijenjenog ekonomskog vijeka trajanja imovine u lizingu"
4. kriterij "...minimalne lizing naknade jednim dijelom manje od ukupne fer vrijednosti imovine u lizingu..." (nije definiran iznos)	4. kriterij "...minimalne lizing naknade moraju biti jednake ili veće od 90% fer vrijednosti imovine u lizingu"
koristi se termin "financial lease"	koristi se termin "capital lease"
Ne postavlja se uvjet da stopa koja se koristi za izračun sadašnje vrijednosti minimalnih lizing naknada bude niža od kamatne stope uključene u lizing	Postavlja se uvjet da se za izračun sadašnje vrijednosti minimalnih lizinga naknada koristi stopa koja mora biti niža od stope korisnika lizinga na zaduživanje.
ne govori detaljnije o različitim okolnostima kad se isti lizing klasificira različito kod davatelja/korisnika lizinga	jasno objašnjava okolnosti u slučaju ako nisu udovoljeni sa stajališta davatelja vode do različitog klasificiranja istog lizinga
lizing nekretnina te prodaja i povratni lizing nisu detaljno obuhvaćeni	lizing nekretnina te prodaja i povratni lizing detaljno su obuhvaćeni
nisu obuhvaćene odredbe za završetak lizinga, produženje ili obnavljanje ugovora, povezanih stranaka, računovodstva lizinga u poslovnim transakcijama i dr.	obuhvaćaju se odredbe za završetak lizinga, produženje ili obnavljanje ugovora, povezanih stranaka, računovodstva lizinga u poslovnim transakcijama i dr.

Izvor: obrada autora

Tako se s aspekta korisnika lizinga javljaju financijski i operativni lizing, a kod davatelja lizinga podjela je složenija jer se u okviru financijskog, koji se javlja uz operativni lizing, javlja podjela na izravno financiranje i prodaju.

5.1. Operativni lizing

Operativni lizing je jednostavniji tip lizinga s računovodstvene točke gledišta. Davatelj lizinga stječe imovinu i zatim je daje na upotrebu korisniku lizinga u dvije odvojene transakcije. Imovina koja se daje na lizing ostaje evidentirana u poslovnim knjigama davatelja lizinga te se računovodstveno prati kao svaka druga dugotrajna (stalna) imovina koja je dio imovine u bilanci ili kao ulaganje. Kada davatelj izda imovinu u lizing, tada iznos naknade koji dobiva utvrđenu lizing ugovorom evidentira kao prihod uz terećenje novčanog računa ili vremenskog razgraničenja ako je naknada unaprijed plaćena. U tom slučaju se ne otvara poseban konto potraživanja s osnove lizinga već vlasnik imovine odnosno davatelj lizinga obračunava amortizaciju te imovine na uobičajen način.

Knjiženje na kontima glavne knjige davatelja lizinga odvija se kako slijedi:

<i>opis transakcije</i>	<i>duguje</i>	<i>potražuje</i>
iznos unaprijed plaćenog prihoda	100*	292
prihod koji se priznaje u tekućoj poslovnoj godini	292	774
obračun amortizacije imovine u lizingu	430	029

* Kontni brojevi preuzeti iz kontnog plana koji izdaje časopis Računovodstvo i financije.

Knjiženje na kontima glavne knjige korisnika lizinga odvija se na slijedeći način:

<i>opis transakcije</i>	<i>duguje</i>	<i>potražuje</i>
Unaprijed plaćena naknada za imovinu u lizingu	190	100
Trošak lizinga koji se priznaje u tekućoj poslovnoj godini	415	190

5.2. Financijski lizing

Lizing je klasificiran kao financijski kada imovina u lizingu mijenja vlasnika i kada korisnik lizinga snosi rizik vlasništva. Međunarodnim računovodstvenim standardima regulirani su kriteriji koji određuju vrstu lizinga kao financijski.²³

- lizingom se prenosi vlasništvo nad imovinom korisniku lizinga po završetku razdoblja lizinga,
- korisnik lizinga ima mogućnost kupiti imovinu po cijeni koja se očekuje da će biti dosta niža od fer vrijednosti na datum kada se mogućnost može izvršiti tako da je na početku lizinga dosta izvjesno da će se mogućnost izvršiti.
- Razdoblje lizinga obuhvaća veći dio ekonomskog vijeka imovine, čak iako vlasništvo nije preneseno,
- Na početku lizinga sadašnja vrijednost minimalnih plaćanja lizinga veća je ili jednaka fer vrijednosti imovine u lizingu,
- imovina u lizingu je posebne vrste tako da samo korisnik lizinga može koristiti tu imovinu bez većih modifikacija.

²³ Međunarodni računovodstveni standardi 2000, str. 308

U kriterijima određivanja vrste lizinga US GAAP-ovi²⁴ su još detaljniji, jer osim već spomenutih kriterija proširuju listu za još nekoliko:

1. lizingom se prenosi vlasništvo imovine na korisnika lizinga do kraja razdoblja lizinga;
2. lizing sadrži mogućnost pogodbene kupovne cijene;
3. vrijeme lizinga jednako je 75% ili više od preostalog procijenjenog ekonomskog vijeka imovine u lizingu;
4. sadašnja vrijednost minimalnih isplata lizing naknada od početka trajanja lizinga je sadrži 90% tržišne vrijednosti imovine uzete na lizing u trenutku ugovaranja.

Knjiženje na kontima glavne knjige korisnika lizinga odvija se na slijedeći način:

<i>opis transakcije</i>	<i>duguje</i>	<i>potražuje</i>
Primljena imovina u lizingu – račun davatelja lizinga (osn.)	021	
Pretporez po ulaznom računu	1800	
Obveza prema davatelju lizinga		220
Obveza se knjiži kao dugoročno financiranje	220	948
Podmiruje se dio obveze iz lizinga za obračunsko razdoblje	948	100
Obračun kamate na troškove financiranja	721	948
Pretporez na kamate	180	220
Plaćanje PDV-a davatelju lizinga	220	100
Obračun amortizacije	430	029

Osim primanja računa davatelja lizinga ostale se transakcije ponavljaju tijekom razdoblja lizinga. Po završetku razdoblja lizinga ugovoren je prijenos vlasništva sa davatelj na korisnika lizinga te imovina prelazi u vlasništvo korisnika lizinga.

U slučaju da davatelj i korisnik lizinga nisu ugovorili prijenos vlasništva po isteku trajanja lizinga, korisnik lizinga vraća imovinu davatelju lizinga. Takva odredba ne mijenja financijsko obilježje već porezni aspekt ugovora.

Kada je riječ o davatelju, financijski lizing se promatra kao izravno financiranje i kao prodaja. Dodatni kriteriji koji se javljaju u US GAAP-ovima, a javljaju se uslijed klasificiranja lizinga u financijski su:

1. naplata minimalnih isplata lizinga mora biti osigurana;
2. ne postoji neizvjesnost u okruženju da se neće nadoknaditi trošak nabave imovine dane u lizing kojeg je imao najmodavac.

²⁴ US GAAP – Generally Accepted Accounting principles, američka općeprihvaćena računovodstvena načela

Knjiženje na kontima glavne knjige davatelja lizinga odvija se na slijedeći način:

<i>opis transakcije</i>	<i>duguje</i>	<i>potražuje</i>
Predana sredstva na lizing – račun korisniku lizinga	120	
Porez na dodanu vrijednost po izdanom računu		280
Prihod od imovine u lizingu		780
prijenos troška nabave	730	021
prijenos potraživanja	058	120
Obračunata kamata za XX. godinu		
kamata	058	775
PDV	120	280
Naplaćeno od korisnika lizinga		
lizing naknada i kamata	100	058
PDV	100	120

5.3. Utjecaj računovodstva lizinga na financijske izvještaje i financijske pokazatelje

Obzirom da je prethodno spomenuto na koji se način računovodstveno prati pojedina vrsta lizinga, a ovisno o njenoj klasifikaciji, u tablici 3 se prikazuje skraćeni pregled ovih vrsta kod davatelja lizinga, odnosno korisnika lizinga u temeljnim financijskim izvještajima.

Tablica 3: Pregled bilježenja lizinga u bilanci i računu dobiti i gubitka

	FINANCIJSKI NAJAM	OPERATIVNI NAJAM
KORISNIK LIZINGA	<p><u>Bilanca</u>: IMOVINA i OBVEZA po sadašnjoj vrijednosti</p> <p><u>Račun dobiti i gubitka</u>: trošak amortizacije, trošak financiranja</p> <p><u>Izvještaj o novčanom tijeku</u>: isplate lizing naknada</p> <p><u>Izvještaj o vlasničkoj glavnici</u>: Indirektan utjecaj na financijski rezultat</p>	<p><u>Bilanca</u>: nema podataka!!!</p> <p><u>Račun dobiti i gubitka</u>: otplate lizinga kao trošak</p> <p><u>Izvještaj o novčanom tijeku</u>: isplate lizing naknada</p> <p><u>Izvještaj o vlasničkoj glavnici</u>: Indirektan utjecaj na financijski rezultat</p>
DAVATELJ LIZINGA	<p><u>Bilanca</u>: POTRAŽIVANJE</p> <p><u>Račun dobiti i gubitka</u>: financijski prihod (pod uvjetom da se priznaje prihod od prodaje)</p> <p><u>Izvještaj o novčanom tijeku</u>: uplate od lizing naknada</p> <p><u>Izvještaj o vlasničkoj glavnici</u>: Indirektan utjecaj na financijski rezultat</p>	<p><u>Bilanca</u>: IMOVINA</p> <p><u>Račun dobiti i gubitka</u>: prihod od lizinga, trošak amortizacije,</p> <p><u>Izvještaj o novčanom tijeku</u>: uplate od lizing naknada</p> <p><u>Izvještaj o vlasničkoj glavnici</u>: Indirektan utjecaj na financijski rezultat</p>

Izvor: obrada autora

Obzirom na odabir pojedine vrste lizinga te na njihovo bilježenje u financijskim izvještajima, njihov bi utjecaj bio na slijedeće financijske pokazatelje:

- stopa povrata imovine (Return on assets),
- pokazatelj financijske poluge (financial leverage ratio),
- koeficijent zaduženosti (debt/equity ratio)) što je predmet kontrolinga.

ZAKLJUČAK

Globalizacija svjetskih tijekova proizvoda, roba i usluga potencirala je korištenje raznih vrsta financiranja. Jedan od oblika financiranja čiji počeci datiraju još iz davne 2010. godine prije Krista je lizing. Iako se lizing kao oblik financiranja prvi put u SAD-u pojavljuje tek u XVIII stoljeću njegov je uzlazni trend još uvijek prisutan. Tako se posebno nakon II. svjetskog rata, u poslijeratnom razdoblju bilježi porast obujma i kvalitete u potrebama kod potrošača, a poduzeća zbog toga nastoje upotrebom lizinga usavršiti i ubrzati stare procese, te stvoriti mogućnosti za proizvodnju novih proizvoda.

Dvije su osnovne metode obračuna lizinga: financijski i operativni lizing. Njihove karakteristike definirane su prvenstveno nacionalnim zakonima, općim postavkama civilnog i trgovačkog prava, međunarodnim standardima od kojih su u Europskim zemljama prihvaćeni Međunarodni računovodstveni standardi MRS (International Accounting Standards - IAS), a u SAD US-GAAP (United States - Generally Accepted Accounting Principles).

Cilj računovodstva je prikupljati, analizirati i evidentirati poslovne događaje koji utječu na imovinu, obveze, kapital, prihode i rashode poslovnog subjekta, te informacije o tim poslovnim događajima prezentirati korisnicima. Potencijalni korisnici računovodstvenih, a u širem smislu financijskih informacija koriste te informacije u procesu donošenja poslovnih odluka. Na temelju lizing ugovora nastaje poslovni događaj kod kojeg jedan poslovni subjekt daje drugom poslovnom subjektu na korištenje određenu najčešće dugotrajnu materijalnu imovinu. Taj poslovni događaj utječe na prihode, rashode, imovinu, obveze i kapital kod oba poslovna subjekta te stoga i na poslovni rezultat poduzeća.

LITERATURA

1. Anić, Vladimir: Rječnik hrvatskog jezika, 3. prošireno izdanje, Novi Liber, Zagreb, 2000.
2. Cairns, D., Vodič za primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda (izmijenjeni i preuređeni standardi, novi MRS 32), Faber & Zgombić Plus Dopika, Zagreb, 1996.
3. Časopis Banka, Posebni prilog; lizing - tržište od 0,5 milijarde eura, srpanj, 2002.
4. Delaney, P. et al; Wiley GAAP 2002 - Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles 2002, John Wiley and Sons, Inc., 2002.
5. Enciklopedija leksikografskog zavoda, Svezak br. 4, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1968.
6. Gulin, D., et. al.: Računovodstvo trgovačkih društava, uz primjenu MRS i poreznih propisa, Računovodstvo i financije, Hrvatska zajednica računovodstvenih i financijskih djelatnika, Zagreb, 2001.
7. Ivanović, Z., Financijski menadžment, Sveučilište u Rijeci, Hotelijerski fakultet Opatija, 1997.
8. Kieso, D.E.; Weygandt J.J., Intermediate accounting, VIII izdanje, John Wiley and Sons Inc., USA, 1995.

9. Međunarodni računovodstveni standardi 2000, prijevod s engleskog jezika, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2000.
10. Urukalović, D. et al.: LIZING: financiranje, oporezivanje, računovodstvo, pravo, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, 2003.
11. www.executivecaliber.ws/sys-tmp./historyofleasingpart1